

Utenriksdepartementet
Postboks 8114 Dep.
N-0032 Oslo

Høringsinnspill til eksportkontrollforskriften

1. Innledning og oppsummering av tilbakemeldingene fra NTNU

Vi viser til brev fra Utenriksdepartementet datert 28.03.2022 om forslag til endringer i eksportkontrollforskriften. NTNU takker for muligheten til å komme med tilbakemeldinger til de foreslåtte endringene.

NTNU har en tung teknologisk-naturvitenskapelig profil, og er samtidig et breddeuniversitet som for tiden har om lag 9000 ansatte og 44 000 studenter fordelt på byene Trondheim, Gjøvik og Ålesund. Nasjonalt uteksaminerer NTNU ca. 70 % av alle mastergradskandidater og drøyt 90 % av alle doktorgradskandidater innen teknologi. Hvordan eksportkontrollforskriften treffer NTNU er derfor viktig for oss, men ikke minst for norsk arbeidsliv generelt og næringslivet spesielt.

NTNU hadde i 2015 om lag 165 årsverk vitenskapelige medarbeidere fra det myndighetene betegner som høyrisikoland. I 2021 var dette tallet økt til 384. Inkludert i disse tallene var 243 årsverk stipendiater i 2022, mot 101 i 2015.

NTNU har et omfattende samarbeid nasjonalt og internasjonalt med næringsliv og internasjonale partnere, gjennom for eksempel flere strategiske samarbeidsavtaler med private og offentlige aktører i Norge. Vi har også et utstrakt nasjonalt og internasjonalt samarbeid blant annet gjennom våre Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI).

Av NTNUs omtrent 7000 årlige publikasjoner er i overkant av 50 % sampublisert med forskere fra utenlandske institusjoner. Gjennom Horisont 2020 har NTNU hatt ca. 260 prosjekter og samarbeid med nærmere 3000 institusjoner, hovedsakelig i Europa. Av disse var ca. en tredjedel fra nærings-

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 Trondheim Norway	postmottak@ntnu.no www.ntnu.no	Høgskoleringen 1 Hovedbygningen	+47 73595000	Marie Sundstrøm

Adresser korrespondanse til saksbehandlende enhet. Husk å oppgi referanse.

og arbeidsliv, og ca. to tredjedeler fra universitets- og høyskolesektoren. Trenden med sampublisering med forskere fra utenlandske institusjoner er økende, både i antall og relativt.

Se NTNUs sampubliseringskart for 2016 – 2021:

NTNU vil presisere at vi tar sikkerhetsutfordringene på alvor. Vi jobber kontinuerlig med nødvendige tiltak og anerkjenner behovet for et regelverk som er tydelig i møte med sikkerhetsutfordringene. Samtidig er ledelsen ved NTNU sterkt bekymret for konsekvensene de foreslåtte endringene i eksportkontrollforskriften vil ha på vår evne til å levere på samfunnsoppdraget, og spesielt konsekvensene for konkurransedyktig høyteknologisk og næringsrettet forskning.

Forslaget med å utvide eksportkontrollforskriften til å omfatte kunnskapsutveksling skaper mange utfordringer for Norge som kunnskapsnasjon, samt for den enkelte institusjonen. Det må sikres at det ikke innføres endringer som ikke er praktisk gjennomførbare eller som går på bekostning av å utvikle Norge som en ledende kunnskaps- og forskningsnasjon, dette inkluderer også fagfelt som er viktige for nasjonal sikkerhet. **NTNU anbefaler at det gjøres en risikovurdering av hvordan de foreslåtte endringene vil påvirke Norges fagkompetanse innen områder av stor betydning for nasjonal sikkerhet i forkant av at forskriftsendringer innføres.** Dette for å forhindre unødvendige og utilsiktede negative konsekvenser.

I kommentarene våre under går det frem at endringsforslagene ikke er tilstrekkelig tilpasset forskningens egenart og kunnskapsinstitusjonenes samfunnsoppdrag. **NTNU anbefaler departementet å utarbeide en egen forskrift for forskning og kunnskapsutveksling som i større grad reflekterer utfordringene på dette området.**

Vi vil i det følgende komme med noen prinsipielle betraktninger rundt utfordringene som arbeidet med eksportkontroll medfører. Vi vil også trekke frem noen av de praktiske konsekvensene av de foreslåtte endringene, ikke minst for forskningsvirksomheten.

De vesentligste kommentarene fra NTNU til endringsforslagene er oppsummert i punktene under. De er utfyllende beskrevet i kapittel 3.

1. Intensjonen i det reviderte forslaget er at eksportkontroll ikke skal ramme grunnforskningen. Imidlertid er *grunnforskningsbegrepet*, som UD legger til grunn, svært snevert. Vi er ikke enige i hvordan grunnforskningsbegrepet er definert, da vesentlige deler av NTNUs forskning ikke inkluderes, og derved vil omfattes av eksportkontrollregelverket.
2. *Samsvar/harmonisering av regelverk*. Det er vesentlig at vi kan samhandle og konkurrere på like vilkår som tilsvarende virksomheter i EU og andre nærstående land. Forskriften kan ikke ha strengere vilkår enn EUs og Storbritannias eksportkontrollregelverk.
3. *Lisensplikt for all kunnskapsoverføring*, slik beskrevet i ny § 5 a, vil ha omfattende og negative konsekvenser for rekruttering og forskningsaktiviteter, f.eks. bruk av lisenspliktig utstyr.
4. *Lisensplikt for publisering*, slik det er foreslått i høringsutkastet, kan få store negative konsekvenser for NTNUs fagområder innenfor naturvitenskap og teknologi, og kan svekke kunnskapsutviklingen og dermed Norge som kunnskapsnasjon på sikt.
5. Spørsmålet om virkningstidspunkt for eventuelle nye bestemmelser må avklares. NTNU anbefaler at de eventuelle nye bestemmelsene gjøres gjeldende for nye aktiviteter og nye medarbeidere, og at de *ikke gis tilbakevirkende kraft*.
6. Rekruttering av medarbeidere i staten skal skje på bakgrunn av det lovfestede *kvalifikasjonsprinsippet*. Tiltakene mot ulovlig kunnskapsoverføring utfordrer dette. Dette prinsippet vil tidvis også settes til side av hensyn til sikkerhet, og det vil begrense handlingsrommet for rekruttering.
7. NTNU har omfattende forsknings- og publiseringsaktivitet. De foreslåtte endringene vil medføre ressurskrevende saksbehandlingsprosesser for NTNU, men også for UD, og vi er bekymret for hva forslagene vil skape av flaskehalser og tidkrevende saksbehandlings- og ansettelsesprosesser.

2. Overordnede betraktninger

Det sikkerhetspolitiske utfordringsbildet er i stadig endring, og dette krever nye sikkerhetsmessige foranstaltninger. Det er tilstrekkelig å nevne de årlige trusselvurderingene fra norske myndigheter, endringer i det geopolitiske bildet, pågående krig i Europa og økende utfordringer knyttet til digital sikkerhet. Samtidig står verden overfor store klima- og naturmangfoldsutfordringer som ikke kjenner landegrensener og som trenger et sterkt og inkluderende internasjonalt forskningssamarbeid.

Ledelsen ved NTNU er bevisst utfordringene og jobber med nødvendige tiltak. Samtidig skal vi ivareta samfunnsoppdraget vårt som universitet. Demokratiet er under press flere steder i verden, og mange av samarbeidsinstitusjonene våre internasjonalt erfarer konsekvensene av dette.

Kunnskapsdeling og internasjonalt samarbeid knyttet til rekruttering, forskningssamarbeid og utveksling av studenter er grunnleggende for evnen til å levere på kjerneoppgavene våre, og ikke minst for evnen til å levere forskning av høy kvalitet.

Akademisk frihet er et grunnleggende prinsipp. Hensynet til akademisk frihet omtales i et eget kapittel i høringsnotatet, og UD erkjenner at balansen mellom akademisk frihet og tiltak for å forhindre ulovlig kunnskapsoverføring er krevende. NTNU stiller seg bak denne erkjennelsen, og merker seg også at UD signaliserer at eksportkontrollen primært skal rettes inn mot å hindre uønsket militær oppbygging i utlandet. NTNU ser at store endringer i denne balansen i retning av å la sikkerhetshensyn veie tyngre enn den akademiske friheten, vil gripe inn i sektorens forutsetninger for å levere på samfunnsoppdraget. Totalitære regimer verden over legger bånd på akademisk frihet, samt yringsfriheten generelt, og ser i økende grad ut til å styre universiteter politisk. Sentrale demokratiske verdier og forutsetninger for åpen, transparent og kvalitetssikret vitenskapelig kunnskapsproduksjon settes dermed under press.

Det forelagte forslaget innebærer et betydelig inngrep i vitenskapelig frihet for norske og utenlandske akademikere i Norge. Konsekvensene for mulighetene til å utøve fri akademisk forskning kan bli store innenfor mange fagområder. Nordmenn eller ansatte fra land som ikke er omfattet av eksportkontroll kan bli nektet å publisere egen forskning og dermed også bli nektet å utøve fri akademisk forskning. NTNU er bekymret for hvilke konsekvenser en innstramning på dette området vil ha for kunnskapsproduksjonen vår, men også for rekrutteringen til sektoren i sin alminnelighet.

Panorama-strategien (2021 – 2027); strategi for høyere utdannings- og forskningssamarbeid med Brasil, India, Japan, Kina, Russland og Sør-Afrika, prioriterer samarbeid med land som vi samtidig pålegges å ta spesielle forholdsregler overfor. Det synes som om signalene fra myndighetene er noe inkonsistente, noe som skaper både prinsipielle og praktiske utfordringer for oss som institusjon og for fagmiljøene våre.

UDs forslag til ny eksportkontrollforskrift synes å være basert på at den vestlige verden er forskningsmessig ledende. På viktige høyteknologiske områder er dette ikke lenger tilfelle.

3. Kommentarer til endringsforslagene

3.1. Unntak for grunnforskning

I høringsforslagets punkt 4.3.2.1.2 heter det at «Videre er det unntak for eksportkontroll av kunnskapsoverføringer om varer på liste I og II som vurderes å være på et nivå tilsvarende «grunnforskning». Begrepet grunnforskning defineres på liste I og II som «eksperimentelt eller teoretisk arbeid utført hovedsakelig for å tilegne seg ny kunnskap om de grunnleggende prinsippene for fenomener (...) ikke primært rettet mot et spesifikt praktisk mål eller anvendelse».

Det foreslås unntak for eksportkontroll av kunnskapsoverføringer som er vurdert å være på et nivå tilsvarende grunnforskning. I § 5.3.7 fremkommer det at UD vurderer at kunnskapsoverføring på phd-nivå innenfor teknologiske fagområder som hovedregel ikke vil anses som grunnforskning i eksportkontrollsammenheng.

NTNU mener at definisjonen av grunnforskning som brukes er både snever og uklar. Denne definisjonen har stor innvirkning på de konsekvensene utkastet til forskrift har. En konsekvens er at det meste av forskningen innen naturvitenskap og teknologi ved NTNU og i landet for øvrig faller utenfor denne definisjonen av grunnforskning, og dette vil ha negative konsekvenser for akademisk kompetansebygging og kunnskapsutvikling innenfor de berørte fagområdene.

Begrepsparet grunnforskning og anvendt forskning er i seg selv problematisk, og strider mot dagens kunnskapspolitiske syn. Framfor alt fungerer ikke disse to begrepene som verktøy for å skille mellom faglig aktivitet som gir én type resultater, for eksempel innovasjoner og produkter, fra en annen type resultater, for eksempel kunnskap som ikke brukes til noe konkret umiddelbart. Denne tenkningen baserer seg på den såkalte «lineære modellen» for forskning og utvikling, der en idé utvikles i grunnforskningen og et senere steg tas inn i anvendt forskning og så utvikles til produkter (se [Frascati-manualen](#))¹. Dette er et kunnskapssyn som er forlatt. I dag erkjennes at skillet mellom anvendt forskning og grunnforskning er mindre skarpt, samt at det i større grad er snakk om samtidighet og parallelle aktiviteter enn en bestemt rekkefølge i aktiviteter og kunnskapsproduksjon. Hvis departementet bruker definisjonen av grunnforskning slik det er foreslått, vil det innebære et kunstig skille mellom grunnforskning og anvendt forskning. Dette igjen vil medføre omfattende begrensninger for kunnskapsproduksjonen vår, spesielt innenfor teknologiområdet.

Ut fra dette ber NTNU om at UD omdefinerer begrepet «grunnforskning» slik at det samsvarer med sektorens definisjon og er mer treffende for forskriftens formål.

¹ OECD "Frascati Manual", Guidelines for collecting and reporting data on research and experimental development

3.2. Samsvar i regelverk/harmonisering

Internasjonalt samarbeid er en forutsetning for å videreutvikle kunnskapsproduksjonen og etterleve NTNUs visjon «Kunnskap for en bedre verden». Som poengtert innledningsvis har NTNU et omfattende internasjonalt samarbeid med næringsliv og akademiske samarbeidspartnere. Samtidig konkurrerer vi med andre aktører og land om oppdrag og kvalifisert vitenskapelig arbeidskraft. NTNU vil understreke viktigheten av at det norske regimet for eksportkontroll er *harmonisert med EU*. Hvis norske forsknings- og utdanningsmiljøer underlegges et strengere eksportkontrollregime enn EU, vil dette kunne bety at norske forskningsmiljøer ikke kan delta i forskningsprosjekter i samarbeid med andre land i Europa, finansiert gjennom Horisont Europa og andre program i EU- og EØS-området. Norske partnere kan verken forvente eller pålegge internasjonale partnere å ivareta norsk eksportkontrollregelverk. Et strengere regelverk i Norge vil derfor få stor innvirkning på norsk deltakelse i internasjonalt forskningssamarbeid generelt og Horisont Europa spesielt.

NTNU anbefaler på denne bakgrunn at den norske forskriften harmoniseres med EUs og Storbritannias eksportkontrollregelverk.

3.3. Lisensplikt for all kunnskapsoverføring

Vi viser til ny § 5a. Konsekvensen av at det må søkes om lisens i alle disse tilfellene er at ansettelsesprosessene vil ta mye lenger tid enn det som vil være akseptabelt for oppdragsgiveren for prosjektet som en stipendiat, post.doc eller forsker skal tilsettes på. Søknadsprosessene vil også medføre en betydelig mengde administrativt arbeid både ved NTNU og i UD. Det vil være nødvendig at departementet har tilstrekkelig med saksbehandlingskapasitet til å behandle lisenssøknader for å unngå at det oppstår store forsinkelser. Slike forsinkelser vil ha store negative konsekvenser for forskningsaktivitetene våre. NTNU vil i denne sammenheng påpeke at antall land det nå foreslås lisensplikt for er betydelig flere enn ved dagens forskrift. **Hva dette innebærer av ressursbehov for UD og for forskningsinstitusjonene som skal forholde seg til forskriften, bør gjennomgås før forskriften trer i kraft.**

Det er i tillegg behov for å presisere hvem som kan bruke lisenspliktig utstyr i laboratoriene. Slik det står skrevet i høringsforslaget legges det store begrensninger på dette, også for allerede ansatte medarbeidere fra høyrisikoland. **Vi ber derfor at lisensplikten etter denne bestemmelsen kun omfatter nyansettelser.**

Videre ber vi om at UD spesifiserer hvilke nasjonaliteter og landgrupper som ikke kan regne med å få lisens innen utvalgte sensitive teknologiområder, med henvisning til vareliste II.

3.4. Publisering

NTNU produserer årlig om lag 7000 publikasjoner og mer enn 50 % av disse er innenfor naturvitenskap og teknologi som berøres, gitt definisjonen av grunnforskning lagt til grunn i forskriftsforslaget. I tillegg deltar vitenskapelig ansatte på et stort antall vitenskapelige konferanser med mer der vitenskapelige resultater presenteres og dermed blir offentlig tilgjengelig.

De foreslåtte nye bestemmelsene knyttet til publisering dreier seg om innholdet i det som publiseres, og vil, slik vi har fortolket forslaget til forskrift, gjelde alle medarbeidere uavhengig av landbakgrunn.

I høringsnotatet pkt. 4.3.2.1.1 står det at det ikke er lisensplikt for kunnskap som allerede er tilgjengelig i det offentlige rom. UD skriver at kunnskapen anses tilgjengelig i det offentlige rom først etter at den er publisert, og at det dermed kun er førstegangspublisering som krever lisensplikt. Hvis dette innebærer at våre ansatte må søke om lisens for å publisere sin egen forskning innen fagfelt som omfattes av forskriften, eksempelvis materialteknologi, datasikkerhet og autonome styringssystem, er vi sterkt bekymret for at berørte fagområder innen norske akademiske miljø vil forvitte, og at Norge mister kompetanse på områder av sentral betydning for nasjonal sikkerhet og næringsliv. Mulighetene våre til å bidra i den internasjonale kunnskapsutviklingen vil da bli sterkt redusert.

Sist, men ikke minst, er vi bekymret for hvordan UD vil håndtere de foreslåtte bestemmelsene i praksis. Vi poengterer at det er svært nødvendig at departementet både har tilstrekkelig kapasitet og faglig kompetanse til å behandle søknader om lisensplikt for publikasjoner. Vi ønsker spesielt i denne sammenheng vise til de amerikanske EAR-reglene hvor informasjon som er *ment å publiseres* er unntatt fra lisensplikt. **NTNU ber UD vurdere tilsvarende bestemmelse i Norge.**

3.5. Lisensplikt vs. tilbakevirkende kraft

NTNU har mange ansatte fra høyrisikoland. Vi har også mange pågående forskningsaktiviteter som kan bli rammet av de nye endringsforslagene. Spørsmålet om virkningstidspunkt for eventuelle nye bestemmelser har stor prinsipiell og praktisk betydning for oss.

I pkt. 5.3.8 går det frem at begrepet «for bruk i utlandet» innebærer at kunnskapsoverføring til en utenlandsk statsborger i Norge kan anses som en eksport til det landet den aktuelle statsborger av. UD skriver at et mulig avgrensingskriterium kan være botid i Norge, f.eks. åtte år. NTNU mener dette er en for streng tilnærming og reiser spørsmål om tilbakevirkende kraft.

NTNU har både faste og midlertidige ansatte fra land som er omfattet av eksportkontroll-lovgivningen. En del av disse er frie vitenskapelige stillinger som professorer og førsteamanuenser. Med de skisserte endringene risikerer vi at ansatte i praksis får yrkesforbud ved at de ikke lenger har lov til å jobbe med forskning eller utstyr innen sitt eget fagfelt.

I tillegg til å oppfylle de høye forskningsambisjonene våre og levere på samfunnsoppdraget, skal vi også være en god og ansvarlig arbeidsgiver som tar godt vare på medarbeiderne våre og sørger for at alle har et forsvarlig og forutsigbart arbeidsmiljø. Vi er derfor ikke enig i at forskriften forutsetter lisensplikt med tilbakevirkende kraft for nåværende ansatte. De arbeidsrettslige konsekvensene må derfor vurderes.

I spørsmålet om tilbakevirkende kraft innføres det her en bestemmelse som kan medføre oppsigelser av våre ansatte, knyttet til forhold utenfor den ansattes kontroll, og som verken den ansatte eller vi som virksomhet har hatt mulighet til å forutse. NTNU viser til Kommunal- og moderniseringsdepartementets (KMD) vurdering i forarbeidene til ny statsansattelov, Prop L (2016 – 2017) pkt. 26.3.2. Der ble det vurdert om en utvidelse av arbeidsgivers adgang til å gå til oppsigelse kunne gis tilbakevirkende kraft. KMD landet på at det i dette tilfellet ikke var i strid med Grl. § 97 å gi en slik bestemmelse tilbakevirkende kraft, da den foreslåtte lovendringen ikke fikk virkning for handlinger foretatt før den nye bestemmelsen trådte i kraft, og bestemmelsen regulerte forhold som forutsatte at en statsansatt forsømte seg. Departementet vurderte det slik at endringen i oppsigelsesbestemmelsen ikke ville innebære en «sterkt urimelig eller urettferdig tilbakevirkning i strid med Grunnloven § 97.»

Det NTNU er uenig i, er forskriftsendringer som medfører endrede rammebetingelser for ansatte en bloc hvor den enkelte selv ikke kan anklages for noen forsømmelse. Vi ønsker særlig å presisere følgende fra side 193 i forarbeidene: «*Departementet viser til at Høyesterett i Rt. 1996 s. 1415 (Borthen-dommen) uttalte at det i nyere rettspraksis, i hvert fall innen enkelte rettsområder, er lagt til grunn at Grunnloven § 97 rammer inngrep i bestående rettsforhold som er «klart urimelig eller urettferdig».* Videre viser Johs. Andenæs til at Grunnloven § 97 retter seg mot urettferdig eller utilbørlig tilbakevirkning.» NTNU mener at en innføring av lisensplikt for de som ikke har tilfredsstilt kravet om åtte års botid, medfører en uforutsigbar og klart urimelig ordning som vil være i konflikt med statsansattelovens bestemmelser om oppsigelse.

Kravet om «botid» kan i seg selv problematiseres da NTNU i større og større utstrekning har ansatte som bor i andre land. UD har i pkt. 4.3.3 problematisert kunnskapsoverføringer fra norske selskapers utenlandskontor til utlandet. Problemstillingen viser hvor lite egnet «botid» er som kriterium.

Til dette må det også påpekes at ansatte har et sterkt, lovbestemt oppsigelsesvern som etter lex-superior-prinsippet har høyere rang enn bestemmelser gitt i forskrift. Vi kan derfor ikke se at det er mulig å innføre regler i forskriften som gis tilbakevirkning, da det vil stride både mot Grl. § 97 og statsansattelovens bestemmelser om oppsigelse.

Vi viser videre til at det går frem i høringsnotatet at brudd på eksportkontrollregelverket er straffesanksjonert. Det er allerede hjemmel til å kontrollere kunnskapsoverføring etter gjeldende rett, men det er lagt opp til betydelige endringer i praktiseringen av regelverket, blant annet knyttet

til når det skal søkes om lisens. Vi vil bemerke at straffesanksjonerte regler ligger i kjernen av tilbakevirkningsforbudet etter Grl. § 97. Dette taler også for at endringene ikke kan gis tilbakevirkende kraft for brudd på lisensplikt etter ny forskrift, som er begått før forskriftens ikrafttredelse.

Høringsinstansene er bedt om å komme med innspill til hvordan forskriftsendringene bør gjelde for løpende aktiviteter, og om eventuelle overgangsordninger. UD har foreslått at det kan etableres overgangsordninger, men vi kan ikke se at det endrer noe når det gjelder tilbakevirkning. Eventuelle overgangsordninger kan ikke gis virkning fra et tidligere tidspunkt enn den nye forskriftens ikrafttredelse.

NTNU mener derfor at søknadsplikten kun skal omfatte nye ansettelser, og at den ikke kan få virkning for de som allerede er ansatt. Hvis kunnskapsoverføring til personer som allerede er ansatt skal bli definert som ulovlig, vil det i tillegg til en lovkonflikt bli både økonomisk, arbeidsmiljømessig og praktisk svært vanskelig å håndtere.

Vi vil bemerke at våre eksisterende prosjekter og ansettelser allerede har blitt vurdert av universitetet etter den någjeldende eksportkontrollforskriften. NTNU anbefaler at allerede igangsatte aktiviteter som er vurdert etter den nåværende eksportkontrollforskriften, gjennomføres og avsluttes som planlagt. Den nye forskriften bør gjøres gjeldende kun for de aktivitetene som påbegynnes etter at denne trer i kraft.

Vi vil også be om at tidspunktet for ikrafttredelse settes slik at aktørene har god tid til å forberede seg og tilpasse seg.

3.6. Rekruttering

NTNU rekrutterer vitenskapelige ansatte i global konkurranse. 26 % av NTNUs ansatte har sin opprinnelse utenfor Norge, fra over 100 forskjellige land.²

Kvalifikasjonsprinsippet er regulert i statsansatteloven § 3 (2), og legger til grunn at «*ved vurderingen av hvem som er best kvalifisert, skal det legges vekt på utdanning, erfaring og personlig egnethet, sammenholdt med kvalifikasjonskravene fastsatt i utlysningen.*» (vår understreking). De gjeldende bestemmelsene, og de nye forslagene som ligger i høringen, setter evnen til å etterleve det lovbestemte *kvalifikasjonsprinsippet* på prøve.

Som et tiltak innførte NTNU i 2019 følgende formulering i rekrutteringsmalene, da vi opplevde utfordringer og strengere restriksjoner ved rekruttering fra høyrisikoland og annen landbakgrunn.

² Dette er tall pr. oktober 2021, jf. rapporteringstidspunkt til DBH. Tallene er oppgitt for alle stillinger, også tekn/adm. Andelen vil være høyere hvis man kun ser på de vitenskapelige stillingene.

Her i engelsk versjon:

«The engagement is to be made in accordance with the regulations in force concerning State Employees and Civil Servants, and the acts relating to Control of the Export of Strategic Goods, Services and Technology. Candidates who by assessment of the application and attachment are seen to conflict with the criteria in the latter law will be prohibited from recruitment to NTNU.»

Dersom disse kravene i utlysningsteksten ikke er oppfylt, er ikke søkeren kvalifisert. Problemet vi står overfor her, er forsinkelser knyttet til de avklaringer som kreves av UD og andre offentlige organer. Slike forsinkelser forplanter seg ofte til prosjekter som må utsettes. Vi gjentar vår bekymring for økt saksbehandlingstid og mer omfattende prosesser knyttet til endringsforslagene i forskriften.

3.7. Økonomiske og administrative konsekvenser

Flere av fakultetene våre melder at de foreslåtte endringene vil ha konsekvenser i form av merarbeid både med tanke på vurderinger etter forskriften og den faktiske prosessen knyttet til lisenssøknader.

Utfordringene kan belyses gjennom erfaringer fra ett av teknologifakultetene våre:

Fakultetet omsetter for årlig ca. 350 millioner NOK i eksterntfinansierte prosjekter. Hvert år startes ca. 50 nye forskningsprosjekt. Minst halvparten av disse prosjektene vil være søknadspliktige. Årlig publiserer fakultetet ca. 1000 vitenskapelige artikler. Totalt leveres ca. 100 søknader om eksportlisens fra fakultetet med dagens forskrift.

Fakultetet ansetter ca. 200 personer per år i phd/post.doc/forsker/vitenskapelige stillinger, hvorav det er sannsynlig at innstilt nummer 1 i 10 % av tilfellene kommer fra land omfattet av eksportkontroll. For hver av disse må det søkes om lisens. I tillegg kan flere innstilte være fra sanksjonerte land. For å unngå forsinkelser i prosjektene, kan det være nødvendig å sende liste over de som blir innstilt samtidig til UD.

Fakultetet har i dag prosesser med 100 søkere til stipendiatstillinger, der 50 % av søkerne er fra sanksjonerte land. De foreslåtte endringene vil kunne føre til store forsinkelser og merarbeid i rekrutteringsprosessene på enhetene, men dette vil også ha konsekvenser for saksbehandlingstiden hos UD.

NTNU anslår at merarbeidet vil være svært ressurskrevende internt, både økonomisk og administrativt. NTNU er også bekymret for om UD har tatt høyde for den ekstrakapasiteten departementet selv vil trenge for å ta unna den nye mengden av søknader.

NTNU ber UD om å foreta et kostnadsoverslag, samt en vurdering av ressurs- og tidsbruk ved innføringen av en ny forskrift.

Gjennomføringen av endringene som ligger i forslaget vil også kreve økt kompetanse på ulike nivåer i sektoren. **NTNU anbefaler UD å vurdere tiltak for å styrke kompetansen i UH-sektoren (og andre relevante deler av arbeidslivet) for å håndtere de nye bestemmelsene.**

3.8. Øvrige tilbakemeldinger

Foreslåtte forskriftsendringer

Vårt forslag til revidert tekst i forskriften § 3:

«Eksport av varer, tjenester, teknologi og kunnskapsoverføring slik det er omtalt i forskriften §§ 4-7, krever lisens fra Utenriksdepartementet om ikke annet følger av denne forskrift. Departementet avgjør i tvilstilfeller om en ytelse er lisenspliktig eller ikke. Lisensplikten gjelder også ved eksport av varer fra tollager.»

Forslag til revidert tekst i forskriften § 5a:

Eksportkontrollforskriftens forslag til ny § 5a er foreslått å lyde: «Lisensplikt for kunnskapsoverføring. Kunnskapsoverføring om varer og teknologi oppført på liste I og II, samt kunnskapsoverføring for øvrig som kan tjene til å utvikle et lands militære evne, som ytes i utlandet eller her i landet for bruk i utlandet, krever lisens fra Utenriksdepartementet.»

Vi foreslår at forskriftens § 5a endres til «...samt kunnskapsoverføring for øvrig som kan **direkte** tjene til å utvikle et lands militære evne...», slik at § 5a harmoniserer med formålsbestemmelsen i eksportkontrollloven § 1.

Masterstudenter – masteroppgaver

UD foreslår å avgrense innføring av krav om lisens for kunnskapsoverføring til phd-nivå. NTNU gir sin prinsipielle tilslutning til denne vurderingen. Samtidig vil vi anbefale at universiteter og høyskoler *selv* tar ansvar for å utøve ansvarlig internasjonalt samarbeid, ved å for eksempel innføre rutiner og systemer som sikrer at masterstudenter fra land som er omfattet av eksportkontroll ikke gis tilgang til utstyr eller kompetanse dekket av forskriften.

Diskriminering

Vi bemerker at de nye forslagene reiser en del problemstillinger knyttet til usaklig forskjellsbehandling, jf. likestillings- og diskrimineringsloven. Vi ønsker UD's vurdering rundt dette.

Internasjonal rekruttering

NTNU er bekymret for konsekvensene de foreslåtte endringene vil ha for den internasjonale rekrutteringen av vitenskapelige ansatte. Vi er også bekymret for om vi i praksis må slutte å

rekruttere til professor- og førsteamanuensisstillinger fra land som er omfattet av eksportkontroll, da dette er frie akademiske stillinger der stillingsinnehaveren selv definerer forskningsprogrammet sitt. For forskere, post.doc og stipendiater vil det avhenge av stillingens natur. Som tidligere nevnt er vi bekymret for at søknadsprosessen vil føre til at vi mister mange gode søkere fordi saksbehandlings-tiden tar for lang tid.

Veilederen

Det er prisverdig at det er utarbeidet et forslag til veileder, og et slikt dokument vil etter vår vurdering bli svært viktig.

Ut fra de kommentarene og innspillene vi har kommet med i høringsutkastet anbefaler vi at veilederen justeres slik at den blir lett tilgjengelig og forståelig for sektoren, og at den tar opp de momentene som har kommet gjennom NTNU og de andre høringsinstansene sine innspill.

NTNU vil anbefale at en bearbeiding av veilederen skjer i tett dialog med sektoren. Vi ønsker gjerne også at et bearbeidet utkast til veileder blir sendt på høring til sektoren i forbindelse med en eventuell innføring av endret eksportkontrollforskrift.

I tillegg vil vi påpeke at behovet for opplæring innenfor eksportkontroll er stort, og vi anbefaler igjen at UD vurderer tiltak for å styrke kompetansen i sektoren som kan iverksettes innen kort tid.

Egen forskrift

Med de store konsekvensene forslaget til ny eksportkontrollforskrift har for kunnskapsinstitusjonenes samfunnsoppdrag ved at den ikke ivaretar forskningens egenart, ønsker NTNU å stille spørsmål om det i stedet for en eksportkontrollforskrift som gjelder alle typer virksomheter, burde utarbeides en egen forskrift for forskning og kunnskapsutveksling som i større grad kan reflektere utfordringene som knytter seg til dette.

Med hilsen

Rektor Anne Borg

Prorektor for forskning og formidling Tor Grande